

ცრიბუნა

ყოველდღიური საპოლიტიკო-სალიტერატურო გაზეთი „ცრიბუნა“ თვეურად ღირს 100,000 წ. სამგლოვიარო განცხადება პირველ გვერდზე 500,000 უკანასკნელზე 300,000 მ. განცხადება 10,000მ. ნოპარელის სტრიქონი. კანტორა ღიაა დილის 8—2 ს. რედაქტორის ნავა შეიძლება 10—12 ს. რედაქტორის მისამართი—ტფილისი სასახლის ქუჩა № 6, ფოსტისკუთხე № 189, ტელეფონი 10—34.

№ 3485 უკი
ბიზლირთა
კვირა, ნოემბრის 19
1922 წ.

ტფილ. ფასი 50ასი მან. პრეზიუმ. 5000 მან.

მკირფას მეგობარს

დღეს მე არ ვიწყებ სჯა ბაასს რომელიმე საზოგადო საკითხის შეხახებ. დღეს მინდა ორიოდ სიტყვა უძღვნა ჩემს მეგობარს. შორეულ ქვეყანაში მყოფი ძვირფასი მეგობარი. ეხლა იგი ცოცხალი აღარ არის, გამოემშვიდობა წუთი სოფელს. ეხლა იგი ცივს საზარეშია, — შორეულს ქვეყანაში, სადაც ასე უწყალოდ იტანჯებოდა მისი სული და ხორცი.

მკითხველი არ დამემდურება, რომ ავარიდებ თვალი საზოგადოებას და შორად ჩემს გრძნობას ეუზიარებ მას. ყველასა ჰყავს მეგობარი, ყველამ იცის, რა არის ტანჯვა მართლმართში განცდილი და ჩემი სევდა მეგობრის დაკარგვის გამო ხამად ეჩვენება და არავისთვის გაუგებარი არ ღარება.

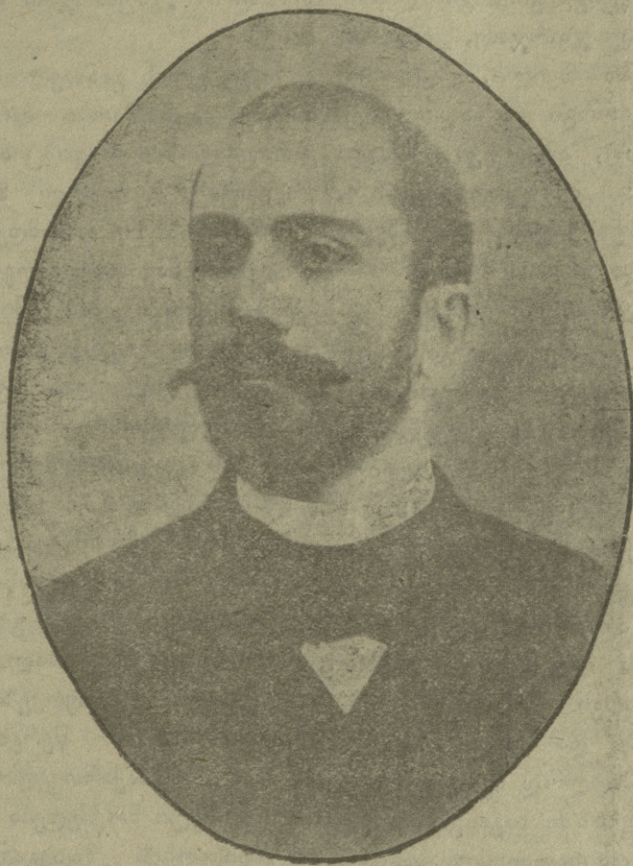
არ შემძლიან გამოვამჟღავნო სახელი ჩემი მეგობრისა, არ შემძლიან საჯაროთ რითიმე პატივი ვსცე მისს ხსოვნას. მე გულში უნდა ჩავიმარხო ჩემი სევდა, ჩემი სიყვარული, ჩემი აღშფოთება და გულის სიღრმეში უნდა ვატარო ჩემი მწუხარება და ჩემი ტანჯვა.

მეგობრობა.
შემძლიან მხოლოდ ვსთქვა, რომ ეს იყო დიდი პიროვნება, დიდი სული სულ პატარა ადამიანის სხეულში მყოფი. ეს იყო ადამიანი, რომლისთვისაც არ არსებობდა პირადი სიცოცხლე, რადგან ყოველივე სხვას მისცა, სხვას გაუზიარა და ეს სხვა იყო მისი ოცნება, მისი სიყვარული და მისი ღვათება ტანჯული სამშობლო.

ამ მხრივ იგი ბედნიერი იყო, რადგან თავის სამშობლოსთან „კრებულად ყოფნა“ მისი სულის კმაყოფილებას ანიჭებდა და თავის ოცნებების ფრთათა ქვეშ სთბებოდა მისი გული, სხვაფრივ უნუგეზოდ დაობლებული და დაწყლულბული.

დღეს იგი ცოცხალი აღარ არის. დღეს მას აღარ აწუხებს ის აზრი, თუ რატომ ღარჩა ასე ობლად და რატომ გახდა მისი სიცოცხლე გული დაღტოვლილი. დღეს იგი გაკვირვებული აღარ არის, რომ მის გარშემო გულშემატივარნი და მეგობარნი არ ახვეიან—იგი ხომ სხვისთვის სიცოცხლობდა და სხვებმა კი არ შეიწყნარეს იგი, ზურგი უბარუნეს მას. დღეს მის გულში არ არის არც ეს გაკვირვება, არც ამისაგან გამოწვეული გულის ტკივილი. დღეს იგი მკვდარია, ცივს სამარეში, შორეულს ქვეყანაში, სადაც უნაცვლოდ იტანჯებოდა მისი სული და ხორცი.

მშვიდობით მეგობარო.
არჩილ ჯორჯაძე.
„სახ. გაზ.“ 10/IX 1910 წ.

გიორგი ლევანაშვილი.
1867—1910 წ.

გვირის სურათვა

(გ. ლევანაშვილის ხსოვნას)

საქართველო ეუდამ ზრდიდა
სანაქებო გმირებს
და მათ შორის შენსა სახელს
ვინ არ დაგტრეზ?
ვინ არ დაგტრეზ?
ვინ არ მოგვიგონებს?
თავს საყვირად რომ აღეჭი
დაძინებულ მონებს!
რკინა რყვ და ფოლადი,
ცეცხლში გადამწვარი,
და შენს მძლავრ ქედს მძლავრად ცემდა
ჩნდილოების ქარი.
და ზღაპრული შენი საქმით
ზღაპრულ ზეკაცს გაგხარ!
ისტორიის შავ ფურცლებში
ნათელ ზეკად ჩანს!
და ჩვენც ყველა შენ წინ ვდგევით,
შენზე ვლაპარაკობთ!
და შენ! ზრდი, ჯედავს სურათს
ყვევლებით ვამოხმობ!

ს.ფო. მგელაძე

დამანან: ალექსანდრე გაბუნია, კამანდო გოგელია,
გარლამ ჩერქეზიშვილი.
სხადან: არჩილ ჯორჯაძე, გიორგი ლევანაშვილი,
შვილი, მიხეილ წერეთელი.
(სურათი გადაღებულია 1904 წ.)

პირველი ბელადთაგანი

გიორგი ლეკანოზიშვილი! რომელს ეკუთვნოდა პირველობა ეს არის პირველი სიტყვა საქარ- ამ საქმეში არჩილს თუ გიორგის? თველოს შეღებულ უფლებზე ხმა ძნელი იყო ამის გადაწყვეტა.

მაღლა თქმული. იგინი წაგავდენ სიამის ტყუპებს, ეს არის პირველი რევოლუციონ- ანუ დავით და კონსტანტინეს და ნური იერიში რუსეთს თვითმპყრო- ამიტომ განუწყვლცი იყო მათი ფი- ბელობაზედ მიტანილი საქართვე- კრი და ზრახვა, მათი მხნეობა და ლოს სახელით.

ეს არის ერთი პირველი ბელად- ხშირად დაწვრილებით აუწყებია. თაგანი ბრძოლის ველზედ გამოსუ- არჩილს, თუ რა წვადებითა და ვაი- ლი, რომელიც ჰქნიდა ახალ ლაშ- ვაგლახით მოაწყეს სტამბა. თვითონ- ქარს თვით ბრძოლის კარიანტელ- ვე სწერდენ წერილებს, თვითონვე აწყობდენ. მრავალჯერ უკიდურეს

ში, რევოლუციის ქარიშხალში. გაქირვებამდის მისულებს ცარიელი მე არ ვიცნობდი პირადათ გიორ- პურიც კი ენატრებოდათ თურმე.

გიორგი ლეკანოზიშვილს. ფრანგული წერა პირველად გვი- მაგრამ თუ კაცს მეგობრებათა ძნელდებოდა. ამიტომ ყოველთვის ჰყავს ვასწორებინებდით ხოლმე. მა- გრამ რამდენიმე ნომრის შექმნა ისე გავივარჯიშეთ, რომ აღარავის მას- ბით ვერ გავიცნობს ადამიანი მის ლი- წავლებლობა აღარა გვეკრძებოდაო.

რუსულ პიროვნებას? არჩილი პირველობას ტექნიკურ მხარეში მაინც გიორგის აკუთვნებ- ყველად ხშირად, ყველაზე გულ- და: თვით სტამბის მოწყობა და მოდგინედ არჩილი ახსენებდა ხოლმე თაოსნობა, მერე „საქართველოს“ მის სახელს, როცა კი შემთხვევა ნომრების გზავნა საქართველოში, ჰქონია.

ორი წლის განმავლობაში ბედმა დაგვაკავშირა მე და იგი საზოგადო- რაც ძალიან რთულ საკითხს წარ- ციოვრებას განშორებულნი. მოადგენდა მაშინდელ განსაკუთრე- ბულ პირობებში.

მაშინ იგი უპევე დამთავრებული ყველაზედ მეტი მოხერხება კი გა- პიროვნება იყო და ქვეყნას ეუბნე- მოიჩინა გიორგიმ 1905 წელში, ბოდა საკუთარ სიტყვას, საკუთარი რაცა მთელი გემი იარაღი მოაყენა

აზრით გამოქედის. საქართველოს შავი ზღვის ნაპირებ- მე კი მხოლოდ მაშინ ვიდგამდი ზე.

ფეხს საზოგადო ცხოვრებაში. თავისი სამშობლოსთვის იგი იყო

იგი იყო უფროსი ოსტატი, მე აზიყი, კირისუფალი, მებრძოლი, კი—შეგრიდი.

მას უყვარდა ტკბილი, დარბაის- ყველაფერი, ყველაფერი... ლური მასლაათი, მე კი გულომდგი- მაგრამ სიცოცხლე ვედარ ედირ-

ნებით ყურის გდება. სა იგი თავისი ქვეყნის ხილვას, მხო- ლოდა ცივი ძვლები მიიბარა სამშო- ლოდა ცივი ძვლები მიიბარა სამშო-

აბასთუმანის მთებში, ან ბათომში ბლმა მიწამ:

შავი ზღვის ნაპირებზე დიდიდგან სიკოცხლითაც მას ეკუთვნოდა

საღამომდისინ დაგვიღამებია ერთად. და მკვდარიც მას უნდა ეკუთვნო-

არჩილს თავისი ძალიანი ბასი- დეს გააუყრელად, სამარადისოდ...

სათვის მასალა არ შემოეღვეოდა, ასეთ თავდადებულ მამულიშვილ-

მეც ეს მიხაროდა და კითხვას კით- თა სიკვდილის შემდეგ მოგონებაც

ხვებზე ვურთავდი. კი შეიცავს რაღაც ანდამატურ ძა-

გახსაკუთრებით მეინტერესებოდა ლას:

ხოლმე მისი პარიზში მუშაობა „სა- იგი აღძრავს მხნეობას და განა-

ქართველოს“ ბეჭდვის დროს. ცხოველებს სიყვარულს იმ კეთილ-

იმასაც უამბნია ყოველი წვრილ- მობილ მიზნისთვის, რომლის სამ-

მანი და ამ თხრობის დროს გიორგი სხვერპლოზეც დაიფრფლენ იგინი

ლეკანოზიშვილი დამიდგებოდა ხოლ- ისე გმირულად, ისე თავდადებით...

მე თვალწინ როგორც თლილი ქან- ლევ. მებრეველი.

დაცემა ეროვნულის გმირისა.

სიღრმეში უნდა ვატარო ჩემი მწუ-

ნაში ხანგრძლივ ავადმყოფობის შემ- ხარება და ჩემი ტანჯვა...

დგ გარდაიცვალა სამთო ინჯინე- ასე სწერდა არჩილ ჯორჯაძე გი-

რი გიორგი გაბრიელის ძე ლეკანო- ორგი ლეკანოზიშვილის გარდაცვა-

ზიშვილი—ასეთი იყო ის მოკლე ლების გამო. მისი წერილის სტრი-

სამგლოვიარო განცხადება, მოთავსე- ქონები სავესებით გამსჭვალულია იმ

ბულ 1910 წლის 10 ნოემბრის მეგობრულ სიყვარულით, რომელიც

გაზეთ. „სახალხო გაზეთი“-ს № 154-ში. იმავე გაზეთის ნომერში უეჭველად სუფევდა ამ ორ ადამიან

პირველ ფურცელზე მოთავსებული და მის მშრომელ ხალხს სამსახუ-

იყო პატარა წერილი სათაურით რისათვის.

„ძვირფას მეგობარს!..“, რომელსაც მოცილებული სამშობლო მხარეს,

ხელს აწერდა არჩილ ჯორჯაძე. შორეულ ქვეყანაში გიორგი არ-

„შორეულ ქვეყანაში მყოფი ძვი- ჩილთან ერთად ეწეოდა ლანგარო

რფასი მეგობარი... მუშაობას პარტიის დავალებით იქ,

„ეხლა იგი ცივს სამარეშია, —შო- პარიზში გამოძავდ გაზეთ „საქარ-

რეულს ქვეყანაში, სადაც ასე უწყა- თველო“-ზე, რომელიც გამოდიოდა

ლოდ იტანჯებოდა მისი სული და აგრეთვე ფრანგულათა „La Gae-

ხორცი... გიორგი ლეკანოზიშვილი მისი

მეგობრის არჩილ ჯორჯაძის დახა-

სიათებით „იყო დიდი პიროვნება,

დიდი სული სულ პატარა ადამიანის

სხეულში მყოფი. ეს იყო ადამიანი,

რომლისთვისაც არ არსებობდა პი-

რადი სიკაცობა, რადგან ყოველივე მის მისცა, სხვას გაუზიარა და ეს სხვა იყო მისი ოცნება, მისი სიყვარული და მისი ღვაწლი ტანჯული სამშობლო. არჩილ ჯორჯაძის წერილიდან, რომელიც ჩვენი გაზეთის დღევანდელ ნომერში იბეჭდება, ნათელი იქნება ყველასათვის გიორგი დეკანოზიშვილის პიროვნება და მისი მეგობრული დამოკიდებულება არჩილ ჯორჯაძისათვის. სამშობლოსადმი სიყვარული, მის მშრომელთა ინტერესებით გატაცება, მათი განთავისუფლება რევოლუციური გზით და ამის გამო არა ღვგალური მუშაობაში ჩაბმა ღვგალური სახით უცხო ქვეყნის მიდამოებში—აი ეს იყო მთავარი, რაც გიორგი დეკანოზიშვილს იმ ამხანაგთა რიგებში აყენებს, რომელნიც დამარცხებულ ითვლებიან ჩვენი მიმართულებისა, —სახელდობრ სოციალისტ-ფედერალისტთა სარევოლიუციო პარტიისა. გიორგი დეკანოზიშვილი ამ შემთხვევაში როგორც ქმონის (ტენიკისი), თუ მივიღებ მხედველობაში, რომ ის იყო ინჟინერი, შეიქმნა ჩვენი პარტიის აღორძინების შემანახნით, ამ სიტყვის ნამდვილ მნიშვნელობით, ვინაიდან სწორედ ეს დარგი წმინდა ქმონის (ტენიკისი) ხასიათის მის ხელში იყო; ის იყო აქ მთავარი ხელმძღვანელი, ის იყო პარტიის შავი მუშა და ეს საპატიო სახელი მან დაიმსახურა თავისი ხანგრძლივი მუშაობით. სწორედ ამის გამო, როდესაც ჩვენს პარტიაზე, მის აღმოცენების და განპტკიცების ისტორიაზე ვლაპარაკობთ, აუცილებლად უნდა შევხვთ გიორგის პიროვნებას, როგორც ჩვენ პარტიის დამაარსებელთა რიგებში მყოფ მოღვაწეს. ჩვენ არ შეგვიძლია ჯერჯერობით არც ერთი ამონაწერი მოვიყვანოთ მის ნაწერებიდან, რომელიც შეეხება ჩვენს პარტიას; არა, ვინაიდან გიორგი ასეთი დამწერი არ ყოფილა; ამ საქმეს ასრულებდა არჩილ ჯორჯაძე. არჩილი სწერდა, გიორგი კი სხვა დანარჩენ მუშაობაში იყო გაბმული. მაგრამ ამით არ განისაზღვრება გიორგის მოღვაწეობა პარტიულ აღორძინებას დარგში. ის იყო ჩვენი მიმართულების ჯგუფის წარმომადგენელი სხვა და სხვა ყრილობებზე და კონფერენ-

ციებზე, რომელიც იმართებოდა და ეწყობოდა ევროპაში 1900—1907 წლებში, მაგრამ ამაზე ქვევით. აღსანიშნავია, რომ გიორგი დეკანოზიშვილი თავის მუშაობით დიდგვარული, გაშლილი ხასიათის მუშაკი იყო. ის გერმანული სიმტკიცით ჰქონდა მუშაობას ხელს და ეს სიმტკიცე ყოველივე დარგში სტოვებდა აუცილებლად თავის დაღს. მას ვერ იკავებდა ვიწრო ფარგლები, მას ვერ აბრკოლებდა გაქირავება. პეტერბურგი—მოსკოვი, ისევ პეტერბურგი, პარიზი, რომი, ბრაზილია, ისევ პარიზი. დაუღალავი მუშაობა. პეტერბურგის კავალერიის სამხედრო სასწავლებელი, მოსკოვის უმაღლესი ტექნიკური სასწავლებელი, ისევ პეტერბურგი—სამთა ინსტიტუტი, შემდეგ სპეციალურ სამთა საინჟინერო სამუშაო ქიათურა—ბაქო—ბრაზილიაში და სათანადო შრომები—გამოკვლევები. დამოლოს წმინდა პარტიული და მუშაობა, საზოგადო მოღვაწეობის ასპარეზი, ასპარეზი რევოლუციონური და სოციალისტური. ასეთია მისი მოკლე დამსახურება, ასეთია მისი მტკიცე ხასიათის გამოაშკარავება. როგორც საზოგადო მოღვაწე, სახელდობრ როგორც პოლიტიკური მოღვაწე მისი გამოსვლა ეკუთვნის 1901 წელს, როდესაც ის დაუახლოვდა იმ ჯგუფს, რომელიც ჩამოყალიბდა ეროვნულ საკითხის გარკვევის ირგვლივ სოციალისტურ თვალსაზრისით. სწორედ მაშინ ჩამოვიდა გიორგი დეკანოზიშვილი პარიზიდან არჩილ ჯორჯაძესთან ერთად საქართველოში და სწორედ ამ მუშაობისათვის იყო ძალიან შეხალისებული თვით არჩილ ჯორჯაძის მიერ, რომელიც თავის მხრივ ძლიერ გამოცოცხლებული, გადახალისებული, სამშობლოში დაბრუნებით მოწყურებული, რადგან იმ ხანებში პირველად დაიბეჭდა არჩილის წერილები „ცნობის ფურცელ“-ში. აქ იწყება მისი გამოსვლა ჩვენი პარტიის ნიადაგზე სამოღვაწეოდ. მასთანვე არის რასაკვირველია მუშაობისათვის გამზადებული გიორგი დეკანოზიშვილიც. ამის შემდეგ რასაკვირველია გიორგი კვლავ საქართველოშია. სწორედ ის ხანები იყო, როდესაც ყალიბდებოდა წინასწარი მუშაობა იმ

ჯგუფისა, რომელიც უნდა გამხდარიყო მომავალ სოციალისტ-ფედერალისტთა სარევოლიუციო პარტიის მმართველ ჯგუფად. ეს ის დროა, როდესაც საქართველოს თავდაზნაურობა დიდი ზემოქმედით დღესასწაულდება საქართველოს მშრომელ ხალხის დამონებას რუსეთის მონარქების მიერ—მე მოვახსენებთ ასი წლის თავს საქართველოს რუსეთთან შეერთებიდან (1801 წ.) სწორედ ზემოაღნიშნული ჯგუფი, რომელშიც იყვნენ გიორგი ლასხიშვილი, არჩილ ჯორჯაძე, კიტაბაშიძე, ივ. ზურაბიშვილი, ვლ. ლორთქიფანიძე, გიორგი და ანდრო დეკანოზიშვილები, ამით კი შემდეგ მიემატნენ სამ. ფირცხალავა, გრ. რცხილაძე, შიო ჩიტაძე და სხვები არ ემხრობოდა ერთი მხრით თავდაზნაურობის ინტელიგენციას და მეორე მხრით მესამე დასელებს, იყო ის ჯგუფი, რომლის წყალობითაც საძირკველი ჩაეყარა საქართველოში სოც.-ფედერალისტთა სარევოლიუციო პარტიის. იმავე წელს—1901-ს—არჩილ იქმნა საგანგებო კომისია, რომელსაც დავალოა პროგრამის შემუშავება. აღნიშნულ კომისიაში მონაწილეობას იღებდნენ არჩილ ჯორჯაძე, გიორგი ლასხიშვილი, ვლ. ლორთქიფანიძე და ანდრო დეკანოზიშვილი. მხოლოდ შემდეგ წელს—1902-ში პარიზში საგანგებო დანიშნულებით და დავალებით, სახელდობრ ეურნალ „საქართველო“-ს გამოსაცემად იგზავნებიან არ. ჯორჯაძე და გიორგი დეკანოზიშვილი. გიორგი როგორც გამოსცემის ქმონის (ტენიკისი) ნაწილს მოგვარებას და მართლაც 1903 წელს პარიზში №1 Rue Saint Sauver ზე უყვე მოთავსებული და მოწყობილია სტამბა, რედაქცია და ადმინისტრაცია, სადაც და რომელთა საშუალებითაც გამოსვლას იწყებს ეურნალი „საქართველო“. ეს იყო 1903 წლის პირველი მისი, როდესაც გამოვიდა №1 ეურნალ „საქართველო“-სი. საქართველოს მშრომელ ხალხის ისტორიაში დიხხ დიდ მნიშვნელოვანია ეურნალ „საქართველო“-ს გამოსვლა პარიზში, ვინაიდან ის როგორც ნობათი ამცნებდა საქართველოსთან ერთად მთელ ქვეყანას, რომ თავისუფლებისაკენ, კაპიტალისტურ წეს-

წყობილების და ქონებრივ უთანასწორობის მოსპობისაკენ, და სოციალისტურ წესწყობილების დამყარებისაკენ ილტვის ქართველი ერი. ჩვენი მიზანია თავისუფალი ქართველი ერი, მაგრამ ამასთან ჩვენი მიზანია მოსპობა კაპიტალისტურ წესწყობილებისა, ქონებრივ უთანასწორობისა და დამყარება სოციალისტურ წესწყობილებისა ქართველ ერში, —ეკითხულობ პარიზის „საქართველო“-ს №3 1903 წ. 1. VI-ს წერილში „გაუმარჯოს თავისუფლებას“. ორი წლის განმავლობაში მიმდინარეობდა მუშაობა პარიზის „საქართველო“-ს რედაქციაში და გამოცემული იყო სულ 25 ნომერი 1905 წლის 15 მაისამდე. აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ 1904 წელს პარიზში მოწვეულ რუს რევოლუციონერთა პარტიათა კონგრესს ესწრებოდა ჩვენის მხრით გ. ლასხიშვილი, ალ. გაბუნია და გიორგი დეკანოზიშვილიც. იმავე წელს ეენევაში წარმოებულ საქართველოს რევოლუციონერთა ყრილობაზე, რომელსაც ესწრება არჩილ ჯორჯაძესთან ერთად გიორგი დეკანოზიშვილიც და ალ. გაბუნია, ანარქისტები: ვ. ჩერკეზიშვილი, კ. ნარგულია და მ. წერეთელი—(იხ. სურათი), „საქართველოს“ ჯგუფს ეძლევა მეტი მოქმედება და სწორედ ამ ყრილობის შედეგად დაარსდა სოც.-ფედერალისტთა პარტია ანუ სწორედ რომ ვსთქვათ, ყრილობა გადაიქცა სოც.-ფედერალისტთა პარტიის დამფუძნებელ კრებად. ახლოვდება რევოლუცია; 1905 წელს, რომელიც ახლად შეგებულ

პარტიას უქალდა დიდ მუშაობას. ამ რევოლუციურ ენერგიას არჩილ ლორთქიფანიძე საზოგადო გარემოიდან იარაღისთვის ეძებდა. არჩილ ჯორჯაძე ავადმყოფობის გამო 1904 წ. პარიზიდან შევიცარიის ერთ-ერთ სანატორიუმში იყო გაგზავნილი, ასე რომ მთავარ მუშაობას კისრულობდა გიორგი, 1905-ში არჩილი დაბრუნდა საქართველოში, მხოლოდ გიორგი დეკანოზიშვილს სამშობლოში დაბრუნება არ ედირისა. 1907 წ. გიორგი დაესწრო საერთაშორისო სოციალისტთა კონგრესს შტუტგარდში, როგორც ჩვენი პარტიის წარმომადგენელი. ბევრ მუშაობისაგან და აღულები-საგან დასწრულებული გარდაიცვალა უცხო ქვეყანაში 6 ნომერის (ახალთარილით 19-ს) 1910 წელს. აღმნიანი, რომელმაც შესწირა თავი მშობელ ქვეყნის მშრომელთა ინტერესებს, რომლისთვისაც ყოველივე პირადი დაკარგული იყო საერთო საქმის გამო, რომელსაც სწამდა მშრომელ ხალხის მომავალი გამარჯვება და სოციალისტური რევოლუცია—შეგწირა სწორედ ამ იღვის განხორციელებას და მოკლებულ მშობელ კერას უცხო ქვეყანაში დალია სული. 12 წლის თავზე მისი სიკვდილიდან იქნება ჩვენთვის საუკეთესო მოგონებანი იმ აღმნიანზე და ამხანაგებზე, რომელიც თავის უანგარო, თავდადებულ მუშაობით შეგწირა საერთაშორისო რევოლუციონურ მოძრაობის მსვლელობას, რადგან ის ასეთ მუშაობაში ხედავდა ხსნას თავის სამშობლო ას და ამ სამშობლოში მყოფ მშრომელ ხალხისას. სოხა ახლანიშვილი.

მღერბი ღმანტუშაშვილი (მოგონება)

1910 წლის გიორგობისთვის 19 (6) საფარანგეთის ქალაქ კანაში გარდაიცვალა საქართველოს სოციალისტ-ფედერალისტთა პარტიის მოძღვრების განმარტებელი და დაუღალავი მოქირანახტეფი თავის სამშობლო ქვეყნისა და ერისა—გიორგი გაბრიელის ძე დეკანოზიშვილი. დღეს მის გარდაცვალების 12 წლის თავზე მისი თანამშრომელსა და მის ტანჯვა-წვალების მოზიარეს ჩემს სასიამოვნო მოვლეთიდან მიმანახი ჩემი მოგონება გავუზიარო ახალს კაიობას ამ აღმნიანზე, რომელიც მარად უნდა ესხენებოდეს, სანამ არსებობს ჩვენი ერი და არსებობენ მის დამოუკიდებლობისათვის მებრძოლნი. მით უფრო საქართველო მიგვანჩია ამ აღმნიანს პიროვნება გავაცნოთ მისი მოგონება, რომ მის გარდაცვალებისას მისი სპალიტიკო მოღვაწეობა, მაშინდელ საქართველო პირობათა გამო, თითქმის აღუწიწიელი დარჩა. ამაზე მეტსაც მოვახსენებთ, როცა ცხედარი საფარანგეთიდან ტფილისში მოასვენეს იმავე 1910 წლის ქრისტეშობისთვის 14 (1), ტფილისის რ. გ. ხ. სადგურზე მხოლოდ ნათესავნი დაუხვდნენ განსვენებულსა. რუსის მთავრობამ ნება არ მისცა განსვენებულის პატივისმცემელთა და მეგობართა—გამოსთხოვნიდნენ გ. დეკანოზიშვილის ნეშტს და მიხვედნენ. მოკლე აღწერისათვის სამოგრაფიო ცნობანი.

გ. დეკანოზიშვილი ს.ფ. რუსის (ზემო ქართლ) მცხოვრებ აზნაურიშვილის გაბრიელ დეკანოზიშვილის შვილი იყო. დაბადებით კი რუსეთში დაიბადა ქ. საბატოვს, 1867 წელს, სადაც მამა მისი სამხედრო სამსახურში იყო. სწავლით კი ტფილისის საარელო სასწავლებელში სწავლობდა. ტფილისის საარელო სასწავლებლის დარღუდების შემდეგ გადავიდა მოსკოვში. აქ ერთი ხნის სამხედრო

1901 წ. კიათურის შავი-ქვის მრეწველთა სებუ გ. დ. ჰაზენის ამერიკაში (რაზილიაში) იქაურ შავი-ქვის წარმოებისა და მართის შესასწავლად. ამ მისი რეზულტატი იყო შავი-ქვის მრეწველთა სებუის მიერ გამოცემული კაპიტალური შრომა გ. დ.—ისა ბრაზილიის შავი-ქვის შესახებ რუსულენაზად. გ. დეკანოზიშვილი პირველად გავიცანი ტფილისში 1891 წელს, როცა ის ჰქმნ მე-5 კურსის სტუდენტად იყო პეტროგრადის სამთამადრო ინსტიტუტში. დამალ, სუსტი აგებულებისა, სუსტისავე ხის, მაგრამ ლამაზი, ქვეყანურ თვალების პატრონი იყო. პირდაპირ წარმოადგენელი იყო, თუ ეს ფიზიკურად სუსტი აღმნიანი იმდენს ენერგიას და სემის გაკეთების უნარს გამოიჩენდა, რომდენიც მან გამოიჩინა შემდგომი თავისი შედარებით ხანმოკლე სიცოცხლეში... მაშინ გ. დ. პეტროგრადში მეთაურობდა კავკასიელ სტუდენტთა იმ წრეს, რომელიც თავის ერის სიყვარულით გატაცებული, სტილობდა ხალხისთვის მიუწოდებელი ადგილია ხატიხავი იაფფასიანი ყურებში, სამშობლო გნაზე პირველ დასაბეჭდ წიგნად ქართულს ენაზე გიორგის პეტერბურგიდან ჩამოუტანია სამხედრო სეიშიმი აკადემიის სტუდენტის ივ. თიანაძის (წმ საქართველოს უნივერსიტეტის პროფესორისა) წიგნაკი სოლიტრზე. თანაც გატაცებით გვიამბობდა გიორგის, თუ რა დიდის სარგებლობის მოტანა შეეძლებოდა სტუდენტებს ჩვენს სინონელში მყოფ ხალხში ასეთის მდებარეობად დაწერილ წიგნების გავრცელებით. მეორე წილწილს გ. დ. დამთავრა კიდევ საუკეთესოდ სწავლა (მეშვიდედ) ინსტიტუტში და სამშობლოში ჩამოვიდა. გიორგის გადაწყვეტილი ჰქონდა, რაც უნდა მკირე ჯამაგირით ადგილი ეშვინა, საქართველოს საზღვრებს არ გასცდნოდა და სამშობლოს გამოსდგო-

მონა როგორც თვის პეციალ ცოდნითა, ისე საზოგადო განათლებითა და ენერგიითა. მის სპეციალ ცოდნისათვის შესაფერი ასპარეზი მაშინ იყო კიათურის შავი-ქვის მადნები. აქ-ურები მაშინ ჯერ კიდევ შინაურულად, პრომიტით აღაწმომობდნენ ამ ძვირფას მადანს. იმდენს მშრომობელში მხოლოდ ნიკ. დოლობერიძეს ჰყავდა ერთი შტიფერი მადნებში ცოტაოდნად რაციხალ წესით მუშაობის საწარმოებლად. და აი სწორედ იმავე ნიკ. დოლობერიძემ მოიწვია გ. დ. თავისთან, შესთავაზა ინტენსიური ადგილი და თვითრე ჯამაგირად თითხმები თუდანი დაუნიშნა. თავის ჯამაგირის ნახევარს გ. დ. თავის ხელმოკლე ამხანაგ-სტუდენტებს უგზავნიდა. კიათურაში ყოფნის დროს გ. დ. გულმხურვალდ მონაწილეობასღებულობს ადგილობრივად საგანმანათლებლო დაწესებულებათა (სკოლები, სამკითხველოები, თეატრი) განვითარებაში. აქ-ვე დასწერა და გაზეთ „აფერიაში“ დაბეჭდა გამოკვლევა საზოგადოდ შავი-ქვისა და ეგრძოდ კიათურის შავი-ქვის შესახებ. ამ ხასიათის გამოკვლევა ქართულს ენაზე პირველი იყო. ჩვენში საქართველოს სოც.-ფედერალისტთა პარტიის დაარსებასთან ერთად დამბდა აზრი—უცხოეთში თავსუფალ ორგანოს დაარსებისა ქართულს ენაზე. ამ ორგანოს დაარსებისა და გაძლიერების საქმე საგნებით თავი იღვა 1901 წელს უცხოეთიდან დაბრუნებულმა გიორგი დეკანოზიშვილმა. დაარსა წერები ტფილისის, ბაქოსა და საქართველოს სხვა ქალაქებში, ამ წერებს დააქისა საქართა თანხის მოგროვება ყოველთვიურად. და აქ 1902 წ. გიორგი დ. დაბრუნდა პარიზში და იშვიათის მხნეობით შეუდგა საქმის განხორციელებას. ყოველთ უწინარეს ჩამოასმენინა ქართული ასოები, რომელთაც იბეჭდებოდა პარიზში ყოველი ქართული წიგნი და პარტიის ორკვირეული ორგანო „საქარ-

მისი ხევა, სულმ, მარლიანი ლაპარაკი, მაგრამ ხელის ჩამოთმევა და ამისი ერთის რიამის მიცემის უხალ პირდაპირ ქართულს მამულიშვილობაზე და მე პირდაპირ ასეთ კითხვას მიესვამდა. სტამბებში ხალი რა წიგნი იბეჭდებოდა? ან ვინ რას სწერს, ხომ არაფერი იცი, თუ ილ. ქვეყანა რასა სწერას ხალხ? მეც, როგორც მშინგობრობის მიმყოლი და მბეჭდავი ვიტიყოლი ყოველთფერი ცნობებს, თუ ცდილობს ქართულ სტამბებში სად რა წიგნი იბეჭდებოდა... ასეთის ცნობებით გიორგის მიხაკისფერი გამხდარი სახე მზიარულებით აფე-

მღერბი ღმანტუშაშვილი (ზსტვნა)

გიორგი დეკანოზიშვილი მე გავიცანი ისეთ დროს, როცა იგი აღესპანდროვის პეტროგრადის ინსტიტუტში იქნებოდა გზ. მენს. აქ ვერ მოუხდა მას შესვლა. მან მოაწყო საქმე ისე, რომ გზამენი დაქირა ტფილისის პირველ კლასიკურს გენმაში და აქ დაიწყო მან სწავლა. გიორგი იყო დიდი ნიქის პატრონი, საუკეთესო მამულიშვილი, ახალგაზრდა ყაწყელი კაცი. იგი იყო დიდთ მოყვარე ქართული მშინგობრობის, დიდი პატივისმცემელი იყო ქართული სამამულიშვილო მწერლობის და მისთან დღით დანადგე-ქული ქართული ერის დაცემულ ცხოვრების გამო.

მისი ხევა, სულმ, მარლიანი ლაპარაკი, მაგრამ ხელის ჩამოთმევა და ამისი ერთის რიამის მიცემის უხალ პირდაპირ ქართულს მამულიშვილობაზე და მე პირდაპირ ასეთ კითხვას მიესვამდა. სტამბებში ხალი რა წიგნი იბეჭდებოდა? ან ვინ რას სწერს, ხომ არაფერი იცი, თუ ილ. ქვეყანა რასა სწერას ხალხ? მეც, როგორც მშინგობრობის მიმყოლი და მბეჭდავი ვიტიყოლი ყოველთფერი ცნობებს, თუ ცდილობს ქართულ სტამბებში სად რა წიგნი იბეჭდებოდა... ასეთის ცნობებით გიორგის მიხაკისფერი გამხდარი სახე მზიარულებით აფე-

გარდაცვალების 12 წლის თავის აღსანიშნავად. სიტყვებს იტყვიან იგივე ფლონკი, ს მონ სუნდაძე, სერ. ამაფლობელი, ს. ანდანიძელი.

და დამდევნილებსაში და აგრეთვე
გზებზე ეგნებოთ აღძრან მასთან დაკავ-
შირებული საკითხები. რუსეთს შეუძლია
დღეღამეობაში შეიყვანოს უკრაინ-
ის საქართველოს დღეღამეები.

დასაწყისი ფლის 12 საათზე

*1 იბ. მცოდნე № 344.